

2 VOORGESLAG

Zoltán Papp, jonger broer van Kálmán II, het homself die taak opgelê om die geslagsregister van sy ouers, dit wil sê van die families Papp en Bogdányi na te vors en op skrif te stel. Dit was 'n moeisame taak aangesien belangrike bronne tydens die Tweede Wêreldoorlog verlore geraak het, onder andere aantekeninge van sy oorgrootvader György Kaposi (1829-1901) wat nog met gal-ink geskryf was, asook 'n kis vol handgeskrewe boeke en verbleikte koerante waardeur hy as kind dikwels geblaaï het. Wat egter wel behoue gebly het, is 'n aantal aantekeninge oor die Bogdányi voorouers wat opgestel is deur die ouer broer van sy moeder, László Bogdányi, 'n geskiedenisonderwyser van beroep, asook enkele herinneringe aan vertellings deur sy grootmoeders.

Zoltán Papp het die resultate van sy uitgebreide navorsing in 1994 op skrif gestel in 'n geskrif met die titel *Családtörténet: amennyi az ősökrol egyáltalán fennmaradt* (Familiegeskiedenis: soveel as wat van die voorgeslag bewaar gebly het). In die inleidende aantekeninge van sy voorlopige resultate met die titel *Egy Reformatus lelkesz-család története* (Geskiedenis van 'n Hongaarse predikante-familie), wat hierdie geskrif voorafgegaan het en wat hy reeds in 1989 vir sy kinders opgestel het, skryf hy, soos deur Kálmán II vertaal, onder andere die volgende:

Die mense van die voorgeslagte verdien dat hulle nakomelinge ten minste hulle name sal ken, al het die grootste deel van die gebeure vergete geraak. As ek dit nie versamel nie, sal my seuns 20 of 30 jaar later tevergeefs daarna soek.

My gedagte was dat ek die familieherinneringe wat oorgebly het op grond van die vertellings van die grootmoeders en die onvolledige aantekeninge van my oom sal gebruik as vertrekpunt en terugwerkend in die verlede in die registers van dorpe sal begin speurwerk doen....Dit het groot vordering beteken toe ek die weg gevind het na die kerkprovinsie-argief van Sárospatak.

Ek het geweet dat daar tussen my voorouers meer as een Hervormde predikant was. Ek het veronderstel dat ten minste 'n deel van hulle in Pataak afstudeer het en ek daar hulle spore sou kon vind. Die argief was 'n ware skatkamer; gegewens wat andersins onbekombaar was en waardevolle inligting wat my op die regte spoor gelei het, was beskikbaar. Later, toe ek die dorpe se registers op die mikrofilms van die Nasionale Argief kon ondersoek, het die onderneming aansienlik makliker geword.

(Papp, Z 1989:2)

Oor sy navorsing skryf Zoltán Papp in 'n inleiding tot sy volledige werk onder andere die volgende:

Ons kennis aangaande die voorouers het, jammer genoeg in beperkte omvang, hulle oorsprong in familie-aantekeninge, oorgeblewe briewe en herinneringe. Die bronne was grotendeels die registerinskrywings wat, uitgesonderd die registers van Gönc, in die mikrofilm-biblioteek van die Nasionale Argief gevind kon word.

Registers van die gemeentes van die Hervormde Kerk - in die meeste gevalle - begin eers vanaf die jaar 1780 toe die opstel van registers nie meer deur die keiserlike/koninklike owerhede verbied is nie. Dit het saamgeval met die afname van die Kontrareformasie. Die aantekeninge vanuit die periode voor 1780 was in die meeste gevalle nie oorspronklik nie, maar dikwels afskrifte en brokstukke. Die name van ons voorouers uit hierdie tyd kon alleen gedeeltelik opgespoor word of daar kon nie met sekerheid vasgestel word of hulle deel van die voorgeslag was nie.

In die navorsing aangaande die voorouers wat predikante was, was die argiewe van die Cis-Tisza kerklike provinsie te Sárospatak van groot waarde. Hieruit kon ons die predikante se dienstermyne in die verskillende gemeentes vasstel. Sommige van die gemeentelike stukke in die argief is nog in hulle eie handskrifte. Die name van hulle ouers en hulle geboorteplekke kan in die Collegium se registers gevind word.

(Papp, Z 1994:2)

Zoltán Papp se navorsing het die volgende interessante gegewens aan die lig gebring:

2.1 Die vaderlike geslagslyn

Kálmán II se voorouers aan vaderskant kan tot by drie voorouers in die sewende geslagslyn teruggevoer word nl tot by Gábor Körtvélyfái (1706-1772) (sien Papp, Z 1994:8), Péter Oláh (1714-1788) en sy vrou Katalin Nagy (?-1758) (sien Papp, Z 1994:10).

'n Moontlike voorouer in die agste geslagslyn, András Pap (?-?), kom in die 1691-sensus van die dorp Gönc voor (sien Papp, Z 1994:9).

In die sesde geslagslyn is die familie- en eiename van dertien voorouers én hulle geboorte- en sterftedatums, op enkele uitsonderings na, bekend (sien Papp, Z 1994:8-11).

János Varga Papp (1759-1831) uit die vyfde geslagslyn, waarvan al die name volledig is, is die oudste bekende naamdraer van die Papp voorgeslagte (sien Papp, Z 1994:6). Hy is die oor-oor-oor-grootvader van Kálmán II.

Die familienaam *Papp* kom egter reeds in die 1557-belastingbetalersregisters van Gönc voor. Hulle was meestal ambagsmanne (leerwerkers) en boere. (sien Papp, Z 1989:3)

2.1.1 Stamboom van die vaderlike geslagslyn

Die verifieerbare stamboom van die vaderlike geslagslyn sien soos volg daaruit:

5.01 János Varga Papp 1759-18/08/1831	4.01 János Varga Papp 28/01/1798-16/10/1867	3.01 Dániel Varga Papp 09/12/1821-07/12/1885
5.02 Judít Szöts 1759-24/08/1831		
5.03 Ferenc Szatsüri 1760-15/02/1810	4.02 Erzsébet Szatsüri 27/04/1800-06/08/1855	
5.04 Erzsébet Jakab 27/08/1769-?		2.01 Dániel Papp 16/02/1847- 22/08/1894
5.05 György Szatsüri 1750-11/04/1838	4.03 István Szatsüri 10/07/1794-22/11/1868	
5.06 Mária Molnár 1768-18/04/1838		3.02 Zsuzánna Szacsüri 18/10/1822-?
5.07 András Pap 1762-12/07/1833	4.04 Mária Pap 07/02/1795-15/04/1883	
5.08 Zsuzsanna Molnár 1763-24/06/1837		
5.09 János Szabó Kis 1751-06/09/1831	4.05 József Szabó Kis 24/02/1801-25/02/1882	1.01 Kálmán Papp 27/03/1894- 28/09/1934
5.10 Zsuzsanna Szegedi 18/07/1772-06/08/1825		3.03 János Kis 06/05/1835-22/12/1917
5.11 György Gatsal 1776-10/12/1832	4.06 Sára Gatsal 25/10/1802-?	
5.12 Sára Sinka 21/04/1778-21/05/1809		
5.13 János Szabó 1747-25/12/1805	4.07 István Szabó 09/10/1788-11/06/1865	2.02 Julianna Kis 07/09/1863- 14/05/1945
5.14 Zsuzsanna Ujhelyi 1752-21/12/1792		3.04 Julianna Szabó 19/02/1835-10/12/1897
5.15 András Bagaméri 1759-01/02/1829	4.08 Borbála Bagaméri 19/05/1806-20/09/1887	
5.16 Judít Pete 1766-12/05/1821		

János Varga Papp (5.01) en die ganse bekende deel van die voorgeslag van Kálmán I (1.01) aan vaderskant, uitgesonderd Erzsébet Jakab (5.04), vrou van Ferenc Szatsúri (5.03), is uit die dorp Gönc in die distrik Abaúj in die noorde van Hongarye afkomstig (sien Papp, Z 1989:3). Die adellike families Pap, Szöts en Molnár, wat in dieselfde geslagslyn voorkom, kom reeds in 1557 in Gönc se bevolkingsregister voor, maar die familie Szatsúri of Szacsúri, óók in dieselfde geslagslyn, word eers in 1740 vir die eerste keer vermeld. Hierdie familie het waarskynlik in die tweede helfte van die 17de eeu vanuit die dorp Szacsúr in die distrik Zemplén, in die verre noorde van Hongarye, na Gönc verhuis. Szacsúr is die hedendaagse Sacurov in die ooste van Slowakië nadat dit na afloop van die Eerste Wêreldoorlog deel van Tjseggo-slowakye geword het. Dr Béla Iványi meld in sy boek wat oor die geskiedenis van Gönc handel en in 1926 verskyn het, dat András Pap I (5.07 se vader) vanaf 1796-1797 en weer vanaf 1801-1802 die Hoofmagistraat van Gönc was (sien Papp, Z 1989:3).

Die dorp Gönc is wyd bekend omdat een van sy predikante, Gáspár Károlyi (1530-1591), 'n student van Wittenberg, met die hulp van 'n span medewerkers die Bybel volledig uit die grondtale in Hongaars vertaal het en so verantwoordelik was vir die eerste volledige Bybel in Hongaars. Hierdie Bybel is vir die eerste keer in 1590 in 'n buurdorpie van Gönc, Vizsoly, gedruk en daarna meer as honderd keer herdruk, onder andere vyf keer in Utrecht tussen 1730 en 1794. (sien *Konteks* 10/10, 8-9 en 15).

Uit die stamboom val dit op dat die oor-grootvader (3.01), oor-oor-grootvader (4.01) en oor-oor-oor-grootvader (5.01) van Kálmán II almal die dubbele familienaam *Varga Papp* dra (sien Papp, Z 1994:6). Hierdie kombinasie van kom eers vanaf die 18de eeu in die registers van Gönc voor. Die Hongaarse woord *varga* beteken in sy oorspronklike vorm leerwerker, en skoenmakers is met hierdie woord beskryf. Van een van die voorouers word inderdaad in die registers vermeld dat hy 'n skoenmaker was. Skoenmakers was in daardie dae gesiene mense en het in die gemeenskap as beroepspesialiste groot aansien geniet. Die Varga's het reeds vanaf die 16de eeu onder Koning János Szapolyai (1487-1540) gildestatus en -voorregte geniet (sien Papp, Z 1989:3). Ambagsgildes kom reeds sedert die

11de eeu in die weste van Europa voor as verenigings van handarbeiders van dieselfde of aanverwante beroepe wat die beroepsaktiwiteite van hulle lede gereël het. Hierdie gildes het waarskynlik op eie inisiatief ontstaan op grond van suiwer ekonomiese beweegredes soos byvoorbeeld die vasstelling van standaarde, opleiding van lede en die uitskakeling van ongewenste mededinging deur nie-lede. In die meeste stede het die ambagsgildes ook 'n aktiewe politieke rol gespeel. Die mag van die gildemeesters het egter met verloop van jare só toegeneem dat die gildes in 1872 deur wetgewing verbied is.

Die vermoede is dat die *Varga* voorvoegsel tot die familienaam Papp bygevoeg is om hulle van die adellike familie Pap, wat ook in Gönc gewoon het, te onderskei (sien Papp, Z 1989:3). In 1795 word die familienaam Varga Papp vir die eerste keer in die registers van Gönc vermeld met die registrasie van die huwelik van János Varga Papp I (5.01) met Judit Szöts (5.02), weduwee van András Lakatos. Haar vader, György, was volgens die register 'n meestersmid in Göncruszka. Die *Varga* voorvoegsel kom vanaf Dániel Papp (2.01) nie meer in die familienaam voor nie. As onderwyser het hy 'n veel hoër status geniet as 'n skoenmaker en die *Varga* voorvoegsel sou nie reg aan sy stand binne die gemeenskap laat geskied nie.

2.1.2 Vooraanstaande voorouers in die vaderlike geslagslyn

Enkele besonderhede aangaande sekere voorouers in die geverifieerde vaderlike geslagslyn van Kálmán II is vermeldingswaardig en word vervolgens genoem:

János Varga Papp (4.01) was 'n gesiene en welgestelde saai- en wynboer van Gönc. Hy het op 12 verskillende plekke saailande gehad en moes dubbel soveel belasting betaal as die gemiddelde boer. Uit die opbrengs van sy wingerde moes hy ook 'n bogemiddelde belasting betaal. Hy het onder die hooggeplaastes van die gemeenskap getel (sien Papp, Z 1994:27).

István Szacsúri (4.03) was ook 'n vermoënde saai- en wynboer wie se opbrengs bokant die gemiddelde was. Dit is waarskynlik aan sy welvaart te danke dat hy met die adellike Mária Pap getroud is. Huwelike tussen adellike en nie-adellike families was nie 'n vreemde verskynsel onder die voorgeslagte nie. Dit

kom voor asof daar aan die einde van die 18de en begin van die 19de eeu nie meer so 'n groot maatskaplike onderskeid tussen die adellike en nie-adellike families bestaan het nie (sien Papp, Z 1994:27).

József Szabó Kis (4.05) was eweneens 'n welgestelde boer. Hy was in 1853 onderburgemeester van Gönc (sien Papp, Z 1994:28).

István Szabó (4.07) is op 15 Januarie 1821 met die adellike Zsuzsánna Röthi, waarskynlik die weduwee van sy baas, getroud en het erfgenaam van 'n groot leeronderneming langs die Szinvaspruit in Miskolc geword. Zsuzsánna sterf na 'n huwelik van net meer as tien jaar op 5 Augustus 1831 aan cholera en István trou op 20 September van dieselfde jaar met Borbála Bagaméri (4.08) (sien Papp, Z 1994:28).

János Kis (3.03) is op 2 Desember 1860 getroud met Julianna Szabó, die dogter van sy welgestelde leermeester, István Szabó (4.07). In sy tyd het die leerbedryf het egter as gevolg van kompetisie van die Oostenrykse- en Tjeggiese leerfabrieke agteruit begin gaan. Daarbenewens het die Szinvaspruit in Miskolc op 31 Augustus 1878 sy walle oorstrom as gevolg van 'n wolkbreuk en die hele leeronderneming het in die slag gebly. Kis was 'n oortuigde en fanatieke voorstaander van die Party van 48 en het as gevolg van beserings wat hy tydens 'n geveg by 'n politieke vergadering in die tagtigerjare opgedoen het, verlam geraak. Sy vrou Julianna (3.04), wat gebuk moes gaan onder finansiële agteruitgang en twee van hulle kinders op 'n vroeë ouderdom aan die dood moes afgee, het hom tot met haar dood op 10 Desember 1897 versorg (sien Papp, Z 1994:31).

Dániel Papp (2.01), grootvader van Kálmán II, is op 16 Februarie 1847 te Gönc gebore en was die oudste van vyf kinders. Hulle het in die boere- en ambagsgemeenskap van Gönc hulle laerskoolopleiding en in die dorp Sárospatak, suid-wes van Gönc, hulle hoërskoolopleiding ontvang. Dit is bekend dat Dániel sy vierde jaar op hoërskool (graad 8) in 1864/5 moes herhaal. Volgens die rapport van sy onderwyser, Gerson Színyei, was hy onoplettend en lui. Hy het nietemin sy hoërskoolopleiding voltooi en onderwyser geword. In 1870 begin hy sy onderwysloopbaan in die plattelandse dorp Radostyán, noord-wes van en digby die stad Miskolc, in die distrik Borsod. Volgens oorlewering was hy klein van postuur en het

hy 'n opvlieënde temperament gehad. Sy pragtige reëlmatige handskrif kan in die sterfteregister van Radostyán gevind word by die begrafnisse waar hy die plaaslike predikante moes vervang. Die laaste begrafnis wat hy gelei het, was op 3 Januarie 1894. Hy is in 1871 met Mária Csízi-Gondol (1853-1890) uit die dorp Edelény getroud. Uit hulle huwelik is vyf seuns en drie dogters gebore, waarvan slegs twee seuns, Dezső en Lajos, en een dogter, Mária, grootgeword het. Dániel se vrou sterf in 1890 op 37-jarige ouderdom aan tuberkulose. Op 19 Januarie 1892 trou hy met die 29-jarige Julianna Kis (2.02), dogter van die welgestelde János Kis (3.03) en Julianna Szabó (3.04) van Miskolc. Kálmán II se vader, Kálmán I (1.01), word op 27 Maart 1894 as die enigste kind uit hierdie huwelik gebore. Dániel Papp sterf op 22 Augustus 1894 in die ouderdom van 47 jaar te Radostyán aan 'n hartaanval toe Kálmán I maar vyf maande oud was, en laat sy tweede vrou agter met die drie kinders uit sy eerste huwelik en die seuntjie uit sy tweede huwelik. Hy is langs die kerkgebou in Radostyán begrawe. Toe Julianna se moeder op 10 Desember 1897 sterf, neem sy haar invalide vader in die huis en versorg hom vir 20 jaar lank tot met sy dood op 22 Desember 1917. Die kinders word geleidelik uit noodsaak in 'n inrigting vir weeskinders van onderwysers in Kecskemét geplaas. Volgens oorlewering het Julianna 'n moeisame sukkelbestaan gevoer totdat sy in 1920 op 57-jarige ouderdom by Kálmán I ingetrek het in die pastorie van Mándok waar hy predikant was. Julianna was 'n hoogs gekultiveerde vrou en het baie belanggestel in kultuursake, gereeld lesings en uitstallings bygewoon en graag na die radio geluister. Sy is op 82-jarige ouderdom op 14 Mei 1945 in Miskolc oorlede en in die Avas begraafplaas begrawe in die graf van haar seun Kálmán I, wat op slegs 40-jarige ouderdom op 28 September 1934 in Mándok oorlede is (sien Papp, Z 1994:35-36).

Kálmán I se halfsuster Mária (of Máriska soos sy genoem is) is op 9-jarige ouderdom aangeneem deur 'n welgestelde kinderlose Rooms-katolieke egpaar, Tivadar en Berta Szent-Királyi. Hulle het in 'n deftige stadswoning in die middel van Debrecen gewoon maar ook 'n groot somerwoning, naby 'n groot bos met pragtige waterbronne, aan die rand van die stad gehad. Tivadar het 'n baksteenfabriek in Debrecen bedryf en baie grond in die provinsie Erdélyi besit. Hy was

voorsitter van die Hongaarse Kamer van Koophandel en 'n baie vermoënde en gesiene man. Volgens die bestaande gewoonte het hulle Mariska Protestants grootgemaak ten spyte van die feit dat hulle baie toegewyde Rooms-katolieke was. Berta het elke dag haar voorgeskrewe gebede gedoen en haar *breviarium* gelees. Mariska het kort nadat sy belydende lidmaat van die Hervormde Kerk geword het kategeet geword en daarmee volgehou tot op haar vyf-en-sewentigste jaar.

2.1.3 Predikante in die vaderlike geslagslyn

In die vaderlike geslagslyn kon daar met sekerheid slegs twee predikante opgespoor word. Aan vaderskant kon slegs die predikantskap van Kálmán I (1.01) met sekerheid bevestig word. Hy is dus die enigste bekende predikant in die voorgeslag van Kálmán II wat die familienaam *Papp* dra (sien Papp, Z 1994:38). Aan moederskant kon daar met sekerheid ook slegs een predikant opgespoor word nl Miklós Kis, die seun van József Kis, 'n ouer broer van János Kis (3.03), Kálmán I se oupa (sien Papp, Z 1989:5). Volgens die argief van Sárospatak is daar egter ook 'n János Bagaméri in 1741 in Miskolc as predikant georden. Dit is moontlik dat hy die broer van András Bagaméri (5.15) se vader, András Bagaméri (6.29), was.

2.2 Die moederlike geslagslyn

Kálmán II se voorouers aan moederskant kan waarskynlik teruggevoer word tot by twee voorouers in die negende geslagslyn nl István Bogdányi (?-?) en sy vrou Heléna Sztárai (?-?) (sien Papp, Z 1994:12), twee in die agtste nl István Bogdányi (?-?) en sy vrou Sára Kondai Kis (?-?), agt in die sewende nl István Bogdányi (?-?) en sy vrou Sára Lehotai Rostás, János Mike (?-1789), Mihály Váradi (?-1795), János Vattai (?-?), János Nagy (?-?), György Vatay (?-?) en Ferenc Eva (?-?) en agtien in die sesde. Eers vanaf die vyfde geslagslyn is die voorouers se name en geboorte- en sterftedatums, op enkele uitsonderings na, bekend. István Bogdányi in die negende geslag (9.257), oor-oor-grootvader van Pál Bogdányi (5.17), oor-oor-grootvader van Kálmán II se moeder aan vaderskant, is dus die oudste bekende naamdraer van die Bogdányi voorgeslagte.

2.2.1 Stamboom van die moederlike geslagslyn

Die verifieerbare stamboom van die moederlike geslagslyn sien soos volg daaruit:

5.17 Pál Bogdány 22/01/1776-13/02/1846	4.09 István Bogdány 11/11/1811-12/05/1890	
5.18 Borbála Gál 1785-25/07/1852		3.05 István Bogdány 26/10/1844-27/08/1917
5.19 János Rácz Balogh 17/11/1782-24/09/1859	4.10 Erzsébet Rácz Balogh 11/02/1810-20/05/1884	
5.20 Erzsébet Tóth 25/10/1784-21/12/1838		
5.21 István Madarász 04/05/1771-14/02/1825	4.11 István Madarász 03/07/1805-12/08/1873	2.03 József Bogdányi 15/11/1872- 12/01/1926
5.22 Erzsébet Szabó 1775-10/09/1841		3.06 Zsuzánna Madarász 03/11/1843-09/04/1922
5.23 Mihály Váradi 31/01/1785-21/04/1850	4.12 Erzsébet Váradi 26/10/1818-17/02/1887	
5.24 Mária Basa 1786-27/02/1830		
5.25 György Kaposi 1775-31/12/1831	4.13 György Kaposi 09/05/1793-1860	1.02 Mária Bogdányi 09/03/1903- 12/09/1988
5.26 Erzsébet Bajnok 1766-23/05/1836		3.07 György Kaposi 11/06/1829-06/04/1901
5.27 István Lovas 12/05/1759-16/04/1825	4.14 Eszter Lovas 22/07/1799-?	
5.28 Erzsébet Putnoki Nagy 09/06/1765-19/06/1840		
5.29 György Vataj 19/03/1770-06/09/1853	4.15 Abrahám Vataj 06/02/1815-01/12/1851	2.04 Mária Kaposi 11/07/1879- 31/10/1952
5.30 Mária Lakatos 1780-31/03/1855		3.08 Katalin Vataj 30/05/1845-09/12/1910
5.31 Károly Szentmártony 1783-08/10/1850	4.16 Veronika Szentmártony 1820-08/01/1850	
5.32 Judít Szabó 29/07/1796-?		

Die familie Bogdányi of Bogdányi is grotendeels uit Nagyker, nou Abaujker, afkomstig. Volgens 'n sertifikaat wat Zoltán Papp nog in 1944 onder oë gehad het maar waarskynlik in 1945 saam met die familie-aantekeninge verlore geraak het, het Koning Leopold II (1747-1792) die adelstand aan hierdie familie toegeken. Latere geslagte van hierdie familie het in Parasznya en die Sajóvallei geleef. Die ander families wat in die vyfde geslagslyn voorkom, was almal boere van die kleinadel. Die Madarász en Rác-Balogh families het ook in Parasznya geleef, die Gál's in Sajószentpéter en die Váradi's in Sajóecseg (sien Papp, Z 1989:8).

2.2.2 Vooraanstaande voorouers in die moederlike geslagslyn

Behalwe vir die besonderhede van die predikante in hierdie deel van die voorgeslag, verdien die volgende voorouers in die geverifieerde deel van die geslagslyn vermelding:

István Bogdányi (3.05) was volgens die familieherinneringe 'n welgestelde boer in Parasznya en ook burgemeester van hierdie dorp (sien Papp, Z 1994:32).

György Kaposi (3.07) was in sy laaste hoërskooljaar (1847/8) eerste in sy klas en hoofseun van die *ou skool* van Miskolc. In die herfs van 1848 het hy by die weermag aangesluit en deelgeneem aan verskeie veldslae in die Vryheidsoorlog teen die Habsburgers. Terwyl hy as luitenant deel was van 'n nuwe leërafdeling wat onder aanvoering van generaal Kazinczy aan die begin van Augustus 1849 na die gevegsfront by Munkács onderweg was, is daar by Zsibóna verneem dat 'n ander generaal, Görgei, reeds tien dae vantevore oorgegee het. Dit het toetred tot die stryd vir hulle sinloos gemaak en hulle het op 26 Augustus 1849 die wapens neergelê. György het toe vir 'n jaar ondergronds gegaan uit vrees dat hy by die Oostenrykse leer ingeskryf sou word. In 1850 het hy teologie gaan studeer en predikant geword (sien Papp, Z 1994:32-33).

Daar dien gemeld te word dat Mária Bogdányi (2.04) 'n nooi Kaposi was en dat daar onder die galleislawe, wat in 1676 deur Admiraal Michiel de Ruyter bevry is nadat hulle gevange geneem en na Napels weggevoer is omdat hulle geweier het om die Roomse geloof aan te neem, 'n István Kaposi voorkom. Dit is moontlik dat hy ook deel van die voorgeslag is (sien Makkai et al 1976:126).

2.2.3 Predikante in die moederlike geslagslyn

In die moederlike geslagslyn kon daar met sekerheid vyftien en moontlik agtien predikante onder die bekende voorouers van sewe opeenvolgende geslagslyne opgespoor word. Vanaf ds István Bogdányi (7.65) was daar dus sonder 'n enkele onderbreking in elke geslagslyn van die voorgeslag van Kálmán II aan moederskant een of meer predikante. Kálmán II is dus die agste in 'n onafgebroke lyn van predikante.

Aan vaderskant kon daar slegs twee predikante opgespoor word nl István Bogdányi (7.65), wat volgens die familie-aantekeninge predikant te Dédes was (sien Papp, Z 1994:11) en József Bogdányi (2.03) wat na afloop van sy studies te Sárospatak as hulpprediker gedien het in Varbó, Sajóvelezd en Sajószentpéter. Hy het in 1902 predikant van Jablonca geword en is daar op 24 April 1902 getroud met Mária Kaposi, 'n aantrekklike jong dame van middelmatige lengte met bruin hare en blou oë. Twee dogters, Mária (1.02) en Gizella, en een seun, Laszló, is uit hulle huwelik gebore. Gizella is as jong dogter oorlede. Vanaf 1904-1907 was József Bogdányi predikant te Varbó. In 1908 aanvaar hy 'n beroep na die gemeente Sajókeresztúr, waar sy skoonmoeder se oom, Sándor Vatay, vroeër vir 47 jaar predikant was. Volgens die familieherinneringe was József Bogdányi 'n baie simpatieke en rustige mens wat selde gelag en min gepraat het. Hy kon baie goed teken, het graag tuin gemaak en het met bye geboer. Hy het aan hoë bloeddruk gely en op 53-jarige ouderdom 'n beroerte-aanval gehad. Op 12 Januarie 1926 is hy in Sajókeresztúr oorlede. Sy vrou het toe met hulle seun László, wat nog op hoërskool was, in 'n modderige systraat in Miskolc gaan woon in 'n beskeie woonhuis wat hulle vroeër uit die opbrengs van 'n erfporsie van haar man gekoop het (sien Papp, Z 1994:36-37).

Aan moederskant kon daar met sekerheid minstens dertien maar moontlik sestien predikante opgespoor word.

Volgens die argiefgegewens van Sárospatak het daar in die jare 1731-1736 'n predikant met die naam György Vatay in Vadna in die provinsie Borsod gedien. Hy kon moontlik die vader van György Vatay (6.57) gewees het (sien Papp, Z 1994:16).

György Vatay (6.57) het op 30 Maart 1754 sy studie in teologie aan die Collegium in Sárospatak voltooi en vanaf 1755 tot 1792 in ses gemeentes gedien: vanaf 1755 in Simonyi, vanaf 1760-1761 in Szendrő, vanaf 1762-1768 in Hegyveg, omstreeks 1770 in Radnót, vanaf 1774-1781 in Szölösardó en vanaf 1786-1792 in Perkupa. Volgens gegewens met betrekking tot 'n seun van hom met die naam György, wat aan die lig gekom het uit aantekeninge van die jaar 1784 uit die Collegium van Sárospatak, was hy vanaf 1782-1786 werkloos en het hy by familie in Inola gewoon. Hy is op 20 Mei 1792 in Perkupa oorlede (sien Papp, Z 1994:16-17).

Volgens gegewens in die argief van Sárospatak het 'n sekere ds István Szentmártony vanaf 1772-1775 in Málca en vanaf 1785-1791 in Kistráska, albei dorpe in die noordelike deel van die provinsie Zemplén, gedien. Die vermoede is dat István die vader is van Károly Szentmártony (5.31), oor wie se broer József Szentmártony daar in die argief vermeld word dat hy 'n weeskind was (sien Papp, Z 1994:17).

István Lovas (5.27) het ook in Sárospatak studeer en het, nadat hy onderwyser en skoolhoof in Kázmárk was en daarna vir twee jaar met 'n beurs in Zurich studeer het, as hulpprediker in Bánfalva, Abrahám en Noszvaj gedien. In 1794 het hy predikant geword van Szölösardó en op 22 Februarie 1795 is hy in Kázmárk getroud met Erzsébet Putnoki Nagy, met wie hy waarskynlik in sy onderwysjare daar kennis gemaak het. Sy was die suster van István Putnoki Nagy, een van István Lovas se medestudente en later predikant van Bodrogkeresztur. Twee dogters en drie seuns, wat aldrie in Sárospatak as predikante afstudeer het, is uit hulle huwelik gebore. József was predikant in Szölösardó, Sámuel in Szilice en István in Jablonca. In 1807 is hy benoem tot regsadviseur van die kerkprovinsie en na 31 jaar in die bediening sterf hy in Szölösardó op 16 April 1825 (sien Papp, Z 1994:24-25).

György Vatay (5.29), wat tydens sy studentelewe aan die Collegium te Sárospatak onder andere *gregarius* (senior leierstudent) en *contrascriba* van die Collegium was, se eerste gemeente was in Nagykapos in die provinsie Ung. Hy is in ongeveer 1802 getroud met die adellike Mária Lakatos. In 1805 het hy predikant

geword in Jablonca en in 1813 in Jósmafö. In 1828 is hy verkies tot hoofskriba van die kerkprovinsie Torna. Vier seuns en 'n dogter is uit hulle huwelik gebore. Die seuns het in Sárospatak studeer en twee het predikante geword, Sándor in Sajókeresztur en Abraham in Komjati. Laasgenoemde was getroud met die dogter van die predikant van Görgö. Hulle suster is ook met 'n predikant getroud. György Vatay (5.29) is op 6 September 1853 in die ouderdom van 83 jaar te Jósmafö oorlede (sien Papp, Z 1994:25).

Károly Szentmártony (5.31) het nadat hy in Sárospatak afstudeer het in 1813 predikant geword van Komjati. Hy is op 19 Mei 1814 te Tállya getroud met Judit, dogter van die adellike András Szabó en was vanaf 1818 predikant van Színpetri. In 1820 het hy 'n beroep na Görgö aanvaar. In 1821 is hy verkies tot hulpskriba van die kerkprovinsie. In 1840 het hy na 'n beroerte-aanval saam met hulppredikers in Görgö gedien tot en met sy afsterwe op 8 Oktober 1850 (sien Papp, Z 1994:26).

György Kaposi (4.13) was, netsoos baie ander predikante van die voorgeslag, eers vir 'n paar jaar in die onderwys. Hy is op 25 Februarie 1828 getroud met Eszter Lovas, 'n suster van 'n medestudent, József Lovas. Haar twee ander broers, Sámuel en István was albei ook predikante, onderskeidelik in Szilice en Jablonca, en haar vader was haar ouer broer, József, se voorganger in Szölösardó. 'n Seun en 'n dogter is tydens hulle verblyf in Szín gebore. György Kaposi het in 1832 predikant geword te Barka waar daar slegs 220 Hervormers gewoon het. Lidmate van die aangrensende dorpie Lucsk is ook deur hom bearbei. Tydens die Vryheidsoorlog van 1848/9, waaraan sy seun György Kaposi (3.07) aktief deelgeneem het, het troepe van die tsaar van Rusland tydelik in Barka vertoef. Dit het sy werk daar aansienlik bemoeilik. Uit die registers van die ou skool van Miskolc blyk dat daar in Barka ten minste nog een kind gebore is (sien Papp, Z 1994:29-30).

Abraham Vatay (4.15) het sy hoërskoolopleiding waarskynlik te Miskolc voltooi en daarna te Sárospatak teologie gaan studeer. Die boek wat die geskiedenis van die koor van die Collegium beskryf, vermeld dat hy in die jare 1835-1838 in hierdie koor basstem gesing het. Vanaf 1838-1840 was hy

onderwyser in Görgö. Waar hy as hulpprediker gedien het, kon nie vasgestel word nie. Vanaf 1843 was hy predikant van Komjati. Hy is in 1844 getroud met Veronika Szentmártony, die dogter van die predikant van Görgö, en twee dogters is uit hulle huwelik gebore. Sy kon hulle egter nie self opvoed nie aangesien sy na 'n huwelik van skaars ses jaar op 8 Januarie 1850 oorlede is. Vatay het in dieselfde jaar 'n beroep na die gemeente van Színpetri aanvaar. Hierdie gemeente was naby die dorpie Jósmafö, waar sy bejaarde ouers gewoon het. Hy is egter op 36-jarige ouderdom op 1 Desember 1851 aan ingewandekoors oorlede en sy twee dogters is verder deur hulle grootouers en tante versorg (sien Papp, Z 1994:30).

György Kaposi (3.07) het na sy deelname aan die 1848/9 Vryheidsoorlog in 1850 in Sárospatak teologie gaan studeer. Die Collegium is in daardie tyd baie lastig geval deur die keiser se soeke na studente wat aan die Vryheidsoorlog deelgeneem het. Dit is waarskynlik die rede waarom daar so min oor sy studentejare bekend is. Vanaf 1853-1856 was hy skoolhoof in Aszaló en in 1857 hulpprediker in die gemeente van sy oom Sámuel Lovas in Szilice. In 1858 het hy hulpprediker in sy siek vader se gemeente in Barka geword en ná laasgenoemde se dood in 1860 die gemeente alleen bedien tot in 1869. Hier het hy erwe verkry vir 'n Hervormde skool en was hy skoolinspekteur en skriba van die kerkprovinsie. Hy is op 13 September 1865 te Jósmafö getroud met Katalin Vatay en twee seuns en drie dogters is uit hulle huwelik gebore. In 1870 het hy sy oom István Lovas in Jablonca opgevolg waar hy die skool, kerk en pastorie in 1871 gerestoureer het. Vir sy selfopofferende dienswerk tydens die cholera-epidemie in 1870, het hy ministeriële erkenning ontvang. Hy het ook gereeld met Kossuth, leier van die Vryheidsoorlog en regeringshoof ná die onttroning van die Habsburgers, gekorrespondeer. In 1876 het hy hoofskriba, later regsadviseur en in 1886 voorsitter van die kerkprovinsie van Torna geword. Sy oudste seun, György, het predikant geword in Egerszögö en van sy dogters het met predikante getrou, onder andere die jongste dogter, Mária, wat met József Bogdányi (2.03), die grootvader van Kálmán II aan moederskant, getroud is. Hy is op 6 April 1901 te Jablonca oorlede (sien Papp, Z 1994:32-33).

2.3 Ouers

Kálmán II se vader, Kálmán Papp I (1.01) het sy laaste twee skooljare deur die bemiddeling van sy halfsuster, Mariska, in Debrecen deurgebring. Vanaf 1913-1917 was hy teologiesstudent aan die Collegium van Debrecen. Debrecen het destyds bekend gestaan as die Calvinistiese Rome en was die setel van die Hervormde biskop van die kerklike provinsie Tiszántúl. Die Rooms-katolieke was in die minderheid in Debrecen, maar tog genoeg sodat daar ook 'n Roomse biskop was. Beide die Roomse én Hervormde biskoppe was huisvriende van die Szent-Királyi's deur wie Mariska vroeër aangeneem is. Kálmán I het dikwels by hulle aan huis gekom. Nadat hy sy teologiese opleiding voltooi het, word hy in 1917 die hulpprediker van die predikant van Munkács en in 1918 hulpprediker van die biskop van Debrecen. In 1920 word hy beroep na die Hervormde Gemeente te Mándok, 'n plattelandse dorpie in die provinsie Szabolcs in die noord-ooste van Hongarye. Meer as 2000 van die 3400 inwoners van Mándok was in dié tyd Hervormd. Sy moeder, Julianna (2.02) het in 1920 by hom ingetrek (sien Papp, Z 1989:9-10 en 1994:38-39).

Kálmán II se moeder, Mária Bogdányi (1.02), die dogter van ds József Bogdányi (2.03) van die Hervormde Gemeente Sajókeresztúr in die provinsie Borsod-Abauj-Zemplén, het haar laerskooljare in Sajókeresztúr deurgebring en haar hoërskoolopleiding aan die Hervormde Meisieskool in Miskolc ontvang. Hier is, behalwe vir algemene opvoeding, klem gelê op huishoudkundige vaardighede. Daar was ook ruim geleentheid vir verdere selfontplooiing en sy het op musiek en skilderkuns gekonsentreer. In die koshuis het sy bevriend geraak met Ilonka Kis, die dogter van die predikant van Golop, wat later die vrou geword het van haar neef, ds Béla Gyarmathy. By hulle huweliksbevestiging in Mei 1922 het sy vir die eerste keer kennis gemaak met Kálmán I. Ten spyte van die feit dat sy maar slegs 19 en hy reeds 28 jaar oud was, het hulle dadelik tot mekaar aangetrokke gevoel en kort daarna met 'n verhouding begin (sien Papp, Z 1994:38-39).

Aan die einde van dieselfde jaar vra Kálmán I skriftelik om haar hand. Hierdie brief kon nie opgespoor word nie, maar die antwoord wel. Dit lui, soos vertaal deur Kálmán II, soos volg:

Geliefde jonge broeder Kálmán!

Verskoon my dat ek nou eers u gewaardeerde brief beantwoord, maar baie ander dinge het my aandag gedurende die afgelope tyd in beslag geneem. Hierdie saak vereis uiteraard 'n rustige tyd, 'n kalm gees en grondige oorweging. Dit is waar dat die antwoord onder normale omstandighede maklik en eenvoudig sou wees. Ek het immers geen ander wens en doel as om die toekomstige geluk van my kind te verseker nie. Maar vir 'n arm man soos ek om 'n dogter aan iemand as huweliksmaat te gee, daarvoor is nie alleen dapperheid nie, maar ook waaghalsigheid of 'n oormaat van selfversekerdheid nodig. In werklikheid is nie net die belofte, die ouerlike toestemming, die belangrike nie, maar die onafwendbare gevolg: die baie sorg, bekommernis, fisiese sorg, geestelike onrus, vermoeiende werk bedags en die stryd in slapelose nagte, sodat dit wat nodig sal wees, voorsien kan word. Die prys is voorwaar groot vir die - soms kortstondige - geluk van 'n arme dogter ! Die geluk is dat die ouers die prys betaal en ek bekla my nie oor daardie offer nie. Ek sê dit ook nie met teësin nie, maar dit is die rede waarom ek nie eerder geantwoord het nie.

Wat die aansoek betref, geliefde broeder, daarop kan ek kortliks die volgende antwoord gee:

As u glo, dat u in my nederige huis in my dogter u toekomstige lewensmaat gevind het; as u tevrede is met die beskeie bydrae waartoe ek instaat is en as u besluit en die aansoek aan my gerig met die medewete en toestemming van u moeder geskied het: dan gee ons met bereidwilligheid ons dogter aan u tot vrou, en as God ons toelaat om dit te mag belewe, sal ons haar met geloof,

vertroue en hoop, geliefde broeder, aan u liefdevolle sorg toevertrou. Mag God gee dat almal se wense in vervulling mag gaan!

Miskien sal u dit nie waardeer dat ek my so koel uitdruk: “met bereidwilligheid” nie? Nie met blydschap nie? Om die waarheid te sê: nee. Hoe sou ons van harte bly kon wees terwyl u ons dogter so ver van ons wil wegneem! As u daarom in die dae van vreugde miskien ‘n wolk van droefheid op ons voorhoof bespeur, moet u dit nie misverstaan en dink dat ons ons belofte betreur nie. Baie mense ervaar in die loop van hulle lewe die waarheid van die Skrif, dat jou hart kan seer wees terwyl jy lag. Met my is dit gewoonlik nie die geval nie; wanneer my hart seer is, kan ek nie lag nie.

Geliefde broeder! Die deur van ons huis en hart was altyd vir u oop ; u was altyd baie welkom. Hierna nog meer. As God dit so beskik het dat ons die blom van ons huis vir u opgevoed het, gee ons haar aan u - sorg vir haar en wees met haar gelukkig! In haar gee ons aan u die blom van ons hart, ons hart se seënende liefde. In die nuwe jaar wens ons u voorspoed, tevredenheid en geluk toe. Met hartlike groete.

Sajókeresztur, 2 Januarie 1923.

Bogdányi József

(NHK Argief K2 5/4 Deel 3)

Op 6 Junie 1923, skaars dertien maande nadat hulle ontmoet het, word Kálmán I en Mária Bogdányi in die kerkgebou van die gemeente Sajókeresztúr deur die vader van die bruid, József Bogdányi in die huwelik bevestig. Volgens die huweliksertifikaat was die getuies di Imre Szombathy van Eperjeske en István Czékus van Sátoraljaujhely (sien NHK Argief K2 5/4 Deel 3).

Kálmán I was 'n ruimdenkende, vrolike en gebalanseerde mens. Hy was besonder lief vir musiek en kon viool, tjello en harmonium speel. Sy groot voorliefde vir boeke het tot gevolg gehad dat hy met verloop van tyd 'n pragtige biblioteek opgebou het. Onder sy leiding het die volkskultuur in Mándok herleef. Sy stokperdjies was byeboerdery en tuinmaak en hy het onder andere 'n groot aantal populiere voor die pastorie en in die dorp se begraafplaas laat aanplant. Hy was ook 'n aktiewe lid van die plaaslike natuurwetenskaplike vereniging. Tydens sy bedieningstyd is 'n nuwe klok deur die gemeente in gebruik geneem (sien Papp, Z 1994:38).

Mária Bogdányi was van nature stil en beskeie. Sy was 'n baie aanpasbare mens met 'n sagte geaardheid. Tenspyte daarvan het sy 'n baie sterk wil gehad. Sy het haarself deurgaans diensbaar gemaak aan haar man, kinders en familie (sien Papp, Z 1994:39).

Op 2 Mei 1924, byna elf maande na sy ouers se huweliksbevestiging, word Kálmán II as die oudste van drie kinders te Mándok, 'n klein plattelandse dorpie in die noord-ooste van Hongarye gebore met die bestemming om later in sy lewe die stamvader van die Hongaars-Afrikaanse predikantefamilie Papp in Suid-Afrika te word en 'n ryk tradisie aan die suidpunt van Afrika voort te sit.